

University of Groningen

Carving Communities in Stone

Kamphorst, Sjoukje

Published in:
Tijdschrift voor Mediterrane Archeologie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Final author's version (accepted by publisher, after peer review)

Publication date:
2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Kamphorst, S. (2016). Carving Communities in Stone: Inscripties als medium van Hellenistische globalisering . *Tijdschrift voor Mediterrane Archeologie*, 55(28), 87.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Colofon

TMA 55, 2016
28ste jaargang
Prijs los nummer €12,-

Het *Tijdschrift voor Mediterrane Archeologie* is een onafhankelijk tijdschrift dat aandacht besteedt aan actueel archeologisch onderzoek in de mediterrane wereld, in het bijzonder verricht vanuit Nederland en België. Het overnemen van artikelen is toegestaan mits met bronvermelding. Bijdragen van lezers kunnen al dan niet verkort door de redactie worden geplaatst.

TMA verschijnt twee keer per jaar. Opgave kan schriftelijk of via onze website. Een abonnement kost €20,-. Studenten betalen €15,- (onder vermelding van studentnummer). Het abonnement loopt van 1 januari tot en met 31 december en wordt automatisch verlengd, tenzij een maand van te voren schriftelijk is opgezegd.

Adres:
Tijdschrift voor Mediterrane Archeologie
Poststraat 6
9712 ER Groningen

Bankgegevens:
Stichting ter Ondersteuning Oudheidkundig Onderzoek
IBAN: NL14INGB0005859344
BIC: INGBNL2A

KvK: 41014777

TMA online:
– tijdschrift@mediterrane-archeologie.nl
– mediterrane-archeologie.nl
– rug.academia.edu/TMATijdschriftvoorMediterraneArcheologie
– facebook.com/tijdschrift.voormediterranearcheologie

Redactie:
Remco Bronkhorst (hoofdredacteur), Tamara Dijkstra, Heleen Duinker, Jord Hilbrants, Judith Jurjens, Rian Lenting, Jorn Seubers, Simon Speksnijder, Tom Trienen, Jan Ferco van der Weg, Theo Verlaan, Anne-Jan Wijnstok, Sarah Willemsen, Evelien Witmer

Proofreader English papers: Annette Hansen

Adviesraad:
Prof. Dr. P.A.J. Attema (RUG)
Prof. Dr. G.J.M.L. Burgers (VU)
Prof. Dr. R.F. Docter (UGent)
Prof. Dr. E.M. Moormann (RU)
Dr. J. Pelgrom (KNIR)
Prof. Dr. J. Poblome (KULeuven)
Dr. M.J. Versluys (UL)
Dr. G.J.M. van Wijngaarden (UvA)

Ontwerp omslag: Evelien Witmer
Opmaak binnenwerk: Hannie Steegstra

TMA komt tot stand in samenwerking met Barkhuis Publishing, Eelde

ISSN 0922-3312
81999/S000

Inhoudsopgave

Artikelen

Een paspoort uit de Late Bronstijd? Een nieuwe interpretatie van het houten diptiek uit het Uluburun-wrak <i>Jorrit Kelder</i>	1
Vrouwen op symposionafbeeldingen Iconografisch onderzoek aan roodfigurig aardewerk geproduceerd in de Attische wereld tussen 530 en 440 voor Christus <i>Charlotte de Waal</i>	7
De Tanagra-figurines: een mysterie ontrafeld <i>Kya Verhagen</i>	13
Het opmerkelijke leven van de Stervende Niobide De culturele biografie van een Grieks standbeeld in Rome <i>Suzan van de Velde</i>	20
Dood en spelen: de Slag bij Marathon als <i>lieu de mémoire</i> <i>Karla de Roest</i>	26
Prehistorie en politiek: klassenstrijd, productieprocessen en conflict in de Italiaanse Bronstijd <i>Wieke de Neef</i>	33
Pottery technology in the Iron Age: the production of Oenotrian matt-painted pottery in the Sibaritide (Northeastern Calabria, Italy) <i>Marianna Fasanella Masci</i>	40
Liquid footprints Water, urbanism and sustainability in Roman Ostia <i>Mark A. Locicero</i>	47
‘Erop of eronder?’ De link tussen archeologische oppervlaktevondsten en het bodemarchief van Republikeinse boerderijen <i>Jord Hilbrants</i>	54
Sociale complexiteit in Sagalassos en Düzen Tepe tijdens de Klassieke en Hellenistische periode <i>Dries Daems</i>	61
English Summaries	68

Recensies

Archaeological Theory in a Nutshell

Paradigm Found. Archaeological Theory – Present, Past and Future
Jorn Seubers 71

Triangular Landscapes. Environment, Society and the State in the Nile Delta under Roman Rule

Frits Heinrich 77

Religion and Society in Middle Bronze Age Greece

Theo Verlaan 80

The Cambridge Prehistory of the Bronze and Iron Age Mediterranean

Wieke de Neef 83

Egypt in the First Millennium AD. Perspectives from new fieldwork

Annette M. Hansen 85

Introducties op lopend onderzoek

Carving Communities in Stone: inscripties als medium van Hellenistische globalisering

Sjoukje Kamphorst 87

Inland pathways towards societal complexity: a science-based analysis of Final Neolithic to Early Bronze Age ceramics of Geraki, Southern Greece (ca. 4100-2000 BC)

Ayla Krijnen 88

Hidden Landscapes of Roman colonization: New methods for assessing inter-site variability and improving site detectability in forested areas in two colonial landscapes in Central-Southern Italy

Arthur Hamel 89

Ex memoria praecedentium saeculorum. The Roman past and the coming about of a collective cultural identity in Late Antique and Early Medieval Rome

Maarten van Deventer 90

Chlorakas-Palloures, research into the Middle and Late Chalcolithic of Cyprus

Bleda Düring en Victor Klinkenberg 91

Carving Communities in Stone: inscripties als medium van Hellenistische globalisering

Promotieonderzoek (NWO, RUG), Sjoukje Kamphorst

Na de dood van Alexander de Grote viel zijn rijk uiteen onder verschillende vorsten: politieke eenheid zou in dit uitgestrekte gebied niet meer op een dergelijk grote schaal worden bereikt als onder Alexander. Toch raakten de diverse bestaande en nieuw gestichte steden in de Griekse wereld in de periode na zijn dood steeds meer met elkaar verbonden. Griekse tempels, theaters en marktplaatsen gingen in nieuwe en oude steden het stadsgezicht bepalen; ook werden de Griekse politieke structuren en het Grieks als administratieve taal op veel plaatsen toonaangevend.

Een van de opvallendste verschijningsvormen van deze gemeenschapsvorming en toename in connectiviteit is een enorme aanwas in het aantal inscripties dat verslag doet van de contacten tussen steden. Goede voorbeelden daarvan zijn verslagen van de uitwisseling van festival-bezoekers en rechters, uitkomsten van arbitrage in interstedelijke conflicten, en eredecreten voor burgers uit een andere stad. Opgesteld in het Grieks en opmerkelijk eenvormig in taalgebruik, formulering en vorm, geven zij een duidelijk beeld van de culturele eenwording van de Hellenistische wereld. Tegelijkertijd laten zij zien hoe veel steden, ondanks de overheersing van de Hellenistische vorsten, toch een zekere mate van autonomie bleven bezitten. Hoewel samenwerking op politiek vlak vaak niet mogelijk was en rivaliteit tussen steden bleef bestaan, zetten zij de beschikbare middelen toch in om onderling verbanden te smeden.

Mijn onderzoek houdt zich bezig met het tot stand komen van deze verbondenheid en uniformiteit van steden in het eerste deel van de Hellenistische periode (ca. 330-150 voor Christus). Omdat inscripties in deze periode een belangrijk medium waren voor interstedelijke contacten, is mijn centrale vraag wat voor rol deze tekstuele monumenten precies speelden in dit proces van gemeenschapsvorming. Hoe droeg het publiceren van teksten op steen precies bij aan de culturele toenadering en connectiviteit tussen deze steden? Hoe bevorderden inscripties het vormen van een duurzame Griekse gemeenschap, ondanks het ontbreken van politieke eenheid?

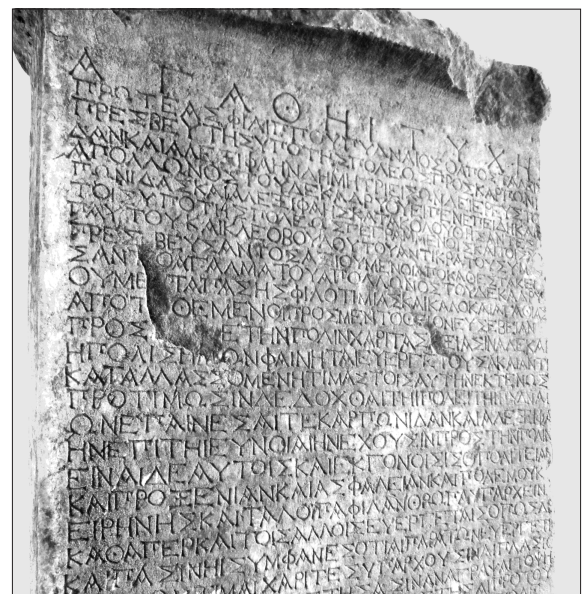
Ik zal deze ontwikkelingen interpreteren vanuit een theoretisch kader van *globalisering*, een begrip voor culturele samensmelting op geografisch grote schaal dat vooral uit moderne context bekend is. Een aanknopingspunt voor het beter begrijpen van de rol van inscripties ligt daarnaast in *mediatisering*: het idee dat een maatschappij waarin het gebruik van media steeds universeler wordt, daardoor ook gevormd wordt. Dit proces wordt vaak gezien als een drijvende kracht achter globalisering.

De basis voor het onderzoek wordt gelegd in een database van inscripties die interstedelijke contacten

beschrijven. Deze database zal een overzicht bieden van diverse aspecten van hun publicatie, formulering, en de manier waarop deze teksten door hun prominente aanwezigheid in de stad, steeds in de buurt van heiligdommen en andere publieke gebouwen, een rol speelden in het stedelijke leven. Om de relaties en diplomatieke processen die hieruit naar voren komen beter te begrijpen, zullen ze worden afgezet tegen en vergeleken worden met moderne opvattingen over internationale betrekkingen.

Dit onderzoek draagt zo niet alleen bij aan vergroting van onze kennis over de Hellenistische wereld, maar ook aan het begrip van culturele globalisering en gemeenschapsvorming in onze eigen tijd. Het onderzoek kan bijvoorbeeld nieuwe inzichten bieden in de omgang met het eigentijdse idee van een collectieve Europese identiteit, en hoe we deze op een duurzame manier kunnen vormgeven binnen een context van diverse culturele invloeden.

Sjoukje Kamphorst (s.m.kamphorst@rug.nl) is classica (BA) en oud-historica (MA). Haar promotieonderzoek, dat loopt tot september 2020, voert zij uit aan de Rijksuniversiteit Groningen. Het project is gefinancierd vanuit NWO Duurzame Geesteswetenschappen en wordt begeleid door prof. dr. Onno van Nijf (Oude Geschiedenis, RUG), prof. dr. Luis Lobo-Guerrero (History and Theory of International Relations, RUG) en prof. dr. Graham Oliver (Classics, Brown University).

Figuur 1. Met deze inscriptie (ca. 200-166 voor Christus) eert de Macedonische polis Pydna twee burgers uit Methymna (Lesbos) als proxenoi, haar lokale vertegenwoordigers. De inscriptie vermeldt dat deze in Pydna op 'de opvallendste plaats bij het heiligdom' moest staan (foto auteur).